

Джерела та література

1. Агєєва В. Українська імпресіоністична проза. Київ, 1994. 159 с.
2. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ: Феміна, 1995. 688 с.
3. Коцюбинський М. Твори: у 2-х томах / за ред. М. Т. Яценко. Т. 1. Київ: Наукова думка, 1988. 577 с.
4. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ: Либідь, 1999. 670 с.
5. Павличко С. Пристрасть і їжа: особиста драма Михайла Коцюбинського. Українська мова та література. 2003. Ч. 1. С. 4–11.
6. Поліщук Я. І ката, і героя він любив... Михайло Коцюбинський: літературний портрет. Київ: Академія, 2010. 300 с.
7. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму: монографія. Вид. 2-ге, доп. і переробл. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. 392 с.
8. Черненко О. Михайло Коцюбинський – імпресіоніст: Образ людини в творчості письменника. *Сучасність*. 1973. Ч. 6. С. 30–51.

Данкевич Ольга

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОЛЕНА СТЕПАНІВ – ПЕРША ЖІНКА-ОФЦЕР УСС

Ключові слова: О. Степанів, військова, січові стрільці.

Keywords: O. Stepaniv, military, sniper riflemen.

Сучасна українська історіографія характеризується науковими пошуками, спрямованими на дослідження відомих знакових постатей національної історії. Здійснення таких досліджень допомагає розширити знання в ділянці новітньої української історіографії. Передусім науковці звертаються до вивчення життєвого та творчого шляху тих осіб, які були організаторами й безпосередніми учасниками національно-визвольного руху, діяльність яких з політичних міркувань у роки панування тоталітарної системи на українських землях замовчувалася або фальсифікувалася, а подекуди вони взагалі були вилучені з наукового та суспільно-політичного обігу. До таких постатей, які вимагають наукового вивчення, яке б відповідало сучасному етапу українського дослідницького процесу, належить Олена Іванівна Степанів – учасниця національного руху Галичини початку ХХ ст., військова діячка часів Першої світової війни та української революції 1917–1920 рр., педагог та науковець, політв'язень таборів [1, 565].

Олена Іванівна Степанів (псевдо – Олена Степанівна) народилася 7 грудня 1892 р. в с. Вишнівчик Перемишлянського повіту (нині – Перемишлянський район) Львівської області в сім'ї священника УГКЦ о. Івана Степаніва та його дружини Марії-Минодори. Була третьою, наймолодшою дитиною. Батько Олени був добрим душпастирем, ініціював створення читальні товариства «Просвіта» у селі.

Із 1910 р. навчалася у семінарії Українського педагогічного товариства (м. Львів). Була членкинею організації «Пласт». 1912 р. вступила до Львівського університету на філософський факультет, студювала історію та географію. У студентські роки брала активну участь у діяльності товариства «Сокіл» (очолила його першу жіночу чоту у Львові). Закликала жінок брати активну участь у громадському, політичному та військовому житті. Відтоді стає у ряди організації

«Січові Стрільці-2». Відзначилася відвагою у боях за гору Маківку (квітень–травень 1915), згодом стала хорунжим. 29 травня 1915 р. під час бою під Лисовичами на Болахівщині потрапила до російського полону. 1915–1917 рр. перебувала як полонена в Ташкенті. Квітень 1917 – повернулася до Галичини [2, 577].

Олена Степанів – перша у світі жінка, офіційно зарахована на військову службу у званні офіцера. Була одним із організаторів Листопадового повстання 1918 р., брала активну участь в українсько-польській війні 1918–1919 рр. (четар Української Галицької Армії). Референт преси в Державному секретаріаті закордонних справ ЗУНР, пресовий референт Міністерства закордонних справ УНР у Кам'янці-Подільському. 1919 р. з дипломатичною делегацією відбула до Відня. 1920 року вийшла заміж за Романа Дашкевича. У 1926 році в сім'ї народився Ярослав Дашкевич – в подальшому відомий український історик, археограф, автор понад 1 700 наукових та публіцистичних праць, представник школи Михайла Грушевського, в'язень сталінських концтаборів.

Олена Степанів була нагороджена срібною медаллю Хоробрості та Військовим хрестом [5, 2]. 1919–1921 рр. навчалась у Віденському університеті, захистила докторську дисертацію німецькою мовою «Розподіл і розвиток суспільства в старій Русі до половини XIII ст.», після чого повернулася до Львова. Із 1922 р. викладала історію та географію у Львівській гімназії сестер-василіянок та Львівському таємному українському університеті. Член Наукового товариства ім. Т. Шевченка (ініціювала створення його Географічної комісії), товариства «Рідна школа», референт при Ревізійному союзі українських кооперативів; співпрацювала з «Пластом» і УВО. Із 1939 р. працювала в установах АН УРСР. Із 1945 р. до арешту 1949 р. – доцент Львівського університету, старший науковий співробітник і завідувач сектору економіки Львівського відділу Інституту економіки АН УРСР, науковий співробітник Природничого музею АН УРСР [3].

20 грудня 1949 р. відбувся арешт О. Степанів і відправлення до мордовських таборів. 1956 р. її було звільнено за станом здоров'я, вона повернулася до Львова, де прожила до кінця життя [6, 222].

Автор близько 75 праць, зокрема спогадів «Напередодні великих подій. Власні переживання і думки 1912–1914», «Напередодні великих подій» (1943 р.), довідника «Кооперативи здоров'я» (1930 р.), монографії «Сучасний Львів» (1943 р.), «Трудові резерви Львівщини» (1949 р.) тощо.

Померла 11 липня 1963 р. у Львові, похована на Личаківському цвинтарі. «Величаєте мене героїнею і тому ніяково мені. Не сповнила я досі нічого героїського. Я сповняю лише обов'язок свій... Я з любові до України взяла кріс та пішла у поле фізичною силою бити ворога. От і все», – Олена Степанів [4, 102].

Джерела та література

1. Дашкевич Я. Олена Степанівна в Ташкенті (1916–1917 рр.). *Постаті. Нариси про діячів історії, політики, культури*. Львів, 2007. С. 565–577.
2. Дашкевич Я. Олена Степанів та її «Сучасний Львів». *Постаті. Нариси про діячів історії, політики, культури*. Львів, 2007. С. 577–583.
3. Керч О. Олена Степанівна – педагог. Ратуша. Львів, 1993. 384 с.
4. Залізник О. Дещо з діяльності українських жінок. Календарик для Січових Стрільців і жовнів українців. 1917. Відень, 1916. 102 с.

5. Кабаровська С. Олена Степанів. *Українське слово*. Львів, 1916. 30 січ. Ч. 21. С. 3–4; 31 січ. Ч. 28. С. 2–3.

6. Байдак М. Жінки в Галичині періоду Першої світової війни у світлі приватних практик. *Каразінські читання (історичні науки): тези допов. 67-ї міжнар. наук. конф. (Харків. 25 квітня 2014 р.)*. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2014. С. 222–223.

Герасимюк Ірина

Волинський національний університет імені Лесі Українки

СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ І ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ПОГЛЯДІВ М. МІХНОВСЬКОГО

Ключові слова: *М. Міхновський, політик, Братство тарасівців.*

Keywords: *M. Mikhnovsky, politician, Brotherhood of Tarasov.*

Надзвичайно яскрава історична особистість Миколи Міхновського, його активна життєва позиція, правові та суспільно-політичні передові ідеї впродовж понад ста років привертають пильну, нерідко прискіпливу, увагу дослідників – істориків, правників, політологів, соціологів. Сьогодні кількість літератури, присвяченої М. Міхновському, є значною та різноплановою.

Незважаючи на жорсткі оцінки, противники й опоненти Міхновського сходяться на тому, що він – постать непересічна та, беззаперечно, знакова. Успіх життєвим обставинам, він наполегливо йшов обраним шляхом, незважаючи на те, як сприймає його більшість. У сучасній українській історичній літературі, українській політології та конституційному праві України прізвище Міхновського згадується досить часто. Адже внесок Миколи Міхновського в українську політичну думку і національно-визвольний рух є, без перебільшення, вагомим.

Отже, метою дослідження є розкрити становлення політичних та державно-правових поглядів М. Міхновського. Очевидно, що на формування політичного світогляду і державно-правових поглядів Миколи Івановича Міхновського впливала ціла низка факторів суспільного життя, побуту, родинних традицій та національних звичаїв кінця XIX століття. Атмосфера, в якій виростав хлопець, залишила фундаментальний слід у його розумінні та сприйнятті навколишньої дійсності аж до кінця життя. Сучасні біографи основоположника українського самостійництва загалом сходяться на думці про те, що його дитинство і молоді роки надзвичайно стиснуто описані в наявній літературі [4, 19].

Загальновідомо, що наприкінці XVIII ст. українські етнічні землі, повністю втративши залишки автономії, опинилися під владою сусідніх держав. Їх значна частина відійшла до складу багатонаціональної та тимчасово масштабної російської імперії. Уже на початку XIX ст. в традиційному українському суспільно-політичному житті відбулися вагомі зміни: колишня козацька старшина, яка відіграла роль суспільної еліти впродовж другої половини XVII і всього XVIII століття, практично повністю відмовилася від своїх суспільних функцій, і задовольнивши свої майново-станові потреби, розчинилася в російському дворянстві. У 20–30 рр. XIX ст. на зміну вже майже цілковито зденационалізованій українсь-